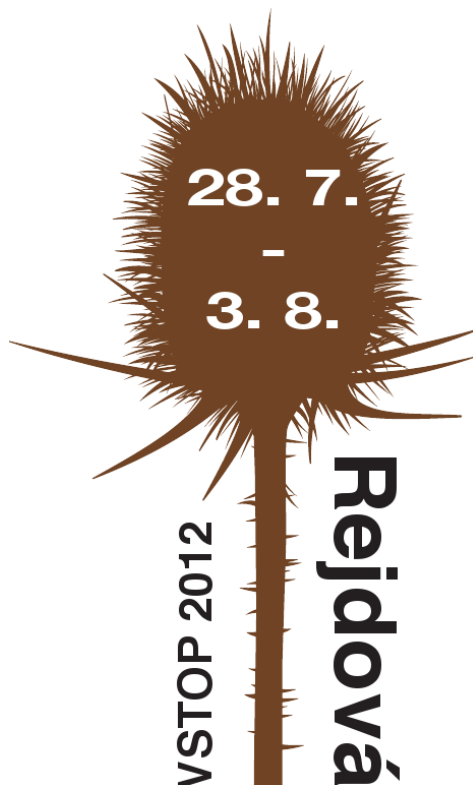

**XXXVI.
VÝCHODOSLOVENSKÝ
TÁBOR OCHRANCOV PRÍRODY**

s medzinárodnou účasťou

Rejdová

„AMFITEÁTER”

28. júl - 3. august 2012

Účastníkom XXXVI.VS TOP

Tento informačný spravodaj je určený Vám, účastníkom XXXVI.VS TOP "REJDOVÁ 2012" ako základný informačný materiál o tejto ochrannárskej akcii, jej celotýždňovom programe, aké pravidlá platia na tábore, ale aj o prostredí a prírode, ktorá bude celý týždeň našim domovom. Tiež tu nájdete, kto a akou formou sa na organizačnej a odbornej príprave tohto podujatia podieľal. Miesto konania tohto TOP-u sme dohodli až na konci zimy tohto roku po viacerých peripetiách a hľadaní kontaktného tímu, ktorý by vzal „na plecia“ a bol ochotný organizovať stretávanie prípravných výborov TOP-u v konkrétnom vytipovanom priestore. Stále je to ťažšie a ťažšie. Nakoniec sme nahovorili nášho dlhoročného člena SZOPaK Tibora Harmathu z Dobšinej a pravidelnú návštevníčku TOP-ov Silviku Mátéovú z Rožňavy, aby sa podujali na túto nie ľahkú robotu. Keď hovorím o sebe v množnom čísle mám na mysli okrem seba aj Tinu Voralovú, ktorá ma neustále a vytrvale bombardovala, kedy začneme prípravu. A musím povedať, že bola úspešná.

Potom nastala fáza hľadania vhodnej lokality na táborenie. Nakoniec ako najvhodnejšia sa javila lokalita v okolí Rejdovej. A keď sme našli, po objasnení nášho zámeru, v osobe starostu Janka Valentíka aj ochotného človeka pomôcť veci, bolo rozhodnuté. V Rejdovej sme našli vynikajúcich ľudí a za ich pomoci a ochoty sa nám podarilo postupne problémy riešiť. Neostalo bokom ani susedné mesto Dobšiná a jej organizačné zložky. Podarilo sa nám vytvoriť 15-členný prípravný výbor, zložený z vynikajúcich a ochotných ľudí zastupujúcich domácu samosprávu oboch obcí a ich zložiek, štátnu správu, lesohospodárske zoskupenia, odborné zložky ŠOP, mimovládne organizácie a dobrovoľných ochrancov prírody, ktorí na 5-tich zasadnutiach prevzali na seba plnenie 74 konkrétnych úloh, ktoré bolo treba splniť, aby tento TOP mohol byť uskutočnený. Ako ďalší a neodmysliteľný krok bolo hľadanie sponzorov na pokrytie tých najnutnejších vecí a výdavkov.

Bez príslušnej sponzorskej pomoci žiadne podujatie takéhoto rozsahu nemožno pripraviť. Aj to sa nám nakoniec podarilo. Touto cestou chcem poďakovať, aj za Vás účastníkov, všetkým týmto ľuďom, ktorí sa podieľali na príprave tohoročného VS TOP a ktorí osobne pomohli a prispeli k vytvoreniu vhodných podmienok pre jeho uskutočnenie.

Milí priatelia, schádzame sa teda na severnom okraji Stolických vrchov, v chotári malebnej obce Rejdová v severozápadnom kúte okresu Rožňava. Toto významné ochrannárske podujatie s medzinárodnou účasťou na pomoc prírode i regiónu sa koná pod hlavičkou Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny a Krajského úradu životného prostredia Košice. Očakávame 200 – 250 účastníkov zo 4 krajín.

Pre Vašu informáciu uvádzam, že cieľom tábora je odbornou činnosťou, inventarizačným prieskumom prispieť k zvýšeniu poznania a zdokumentovaniu prírodných pomerov a zistiť skutkový stav ochrany prírody vo vybraných lokalitách záujmového územia a navrhnúť preventívne i nápravné riešenia na zveľadenie prírodného prostredia, zachovanie a ochranu biodiverzity daného regiónu. Tohoročne sú konkretizované ciele vo vybraných lokalitách geografického celku Stolických vrchov. Jeden z cieľov je aj pomôcť obci zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov a praktickou činnosťou účastníkov TOP aj vylepšiť životné prostredie obce a regiónu. Máme zámer výsledky inventarizačnej, prieskumnej a praktickej činnosti 14 odborných sekcií zosumarizovať do zborníka odborných prác.

Zámer organizátorov tohoročného XXXVI. VS TOP je rozvedený na ďalších stránkach tohto informačného materiálu. Či sa ho podarí splniť, to záleží od nás všetkých.

Vitajte priatelia v amfiteátri obci Rejdová. Za organizátorov podujatia Vám želim príjemný pobyt, vynikajúce počasie a veľa dobrých zážitkov na VS TOP „Rejdová 2012“.

Milan Murín

Pár slov na úvod

Uplynulo už 11 rokov od stretnutia milovníkov slovenskej prírody, ktoré sa uskutočnilo pod úpäťm najvyššieho vrchu Slovenského Rudohoria, Stolicou (1476 m n.m.). Bol to XXV. Východoslovenský tábor ochrancov prírody, ktorý sa uskutočnil v katastrálnom území obce Čierna Lehota. Tohoročný tábor píše už svoju 36. časť a koná sa v prekrásnom prostredí opäť pod majestátnou Stolicou a v blízkosti zrodu nášho najväčšieho vodného toku v okrese, a to rieky Slanej. Táto rieka tvorí hlavnú tepnu existencie života v našom okrese a rozdeľuje ju v smere sever juh na východnú a západnú časť a preteká cez dvadsať katastrálnych území, kým na juhu opustí náš okres. Obyvatelia tejto rázovitej obce sú hrdí práve na tieto dve skutočnosti a to, že práve oni stoja pri kolíske tejto našej krásnej a na dnešné pomery ešte celkom čistej rieky, a že na ich území sa nachádza najvyšší bod Rudohoria.

Okolitá príroda formovala ľudí v závere tejto krásnej doliny a ľudia sa snažili žiť v symbióze s prírodou a využívať ju racionálne pre svoje prežitie. V obci je hlboko zakorenená tradícia ovčiarstva a hlavne ťažba a primárne spracovanie dreva. Neboli tu nikdy veľké spracovateľské kombináty, ale miestni obyvatelia sú široko – ďaleko známi ručnou výrobou štiepaných šindľov. Miestne ženy zas vynikajú tkaním kobercov, vyšívaním a čipkárstvom. Okrem týchto tradičných remesiel miestni obyvatelia si svoje živobytie zabezpečovali aj za mimoriadnych ťažkých podmienok v útrobach matky zeme, t. z. v baniach priamo v obci alebo v blízkom okolí.

Život v tejto časti územia, ktoré už v stredoveku bolo veľmi významné z titulu tu existujúceho nerastného bohatstva nikdy nebol ľahký. Môžeme síce hovoriť o bohatých náleziskách rôznych rúd, ktoré však pre miestnych znamenali len ťažkú a úmornú prácu v podzemí. A práve táto skutočnosť zohrala hlavnú rolu pri formovaní charakteru ľudí, ktorí tu stáročia žili. Veľmi dobre poznali zákony prírody, vedeli čo im môže matka príroda poskytnúť, keď ju nebudú drancovať, ale racionálne využívať. Vďaka práve tomuto spoložitiu človeka s prírodou v tejto prekrásnej lokalite horného Gemeru sa za stáročia vyšpecifikovala tunajšia príroda do tejto svojej dnešnej podoby.

Územie je neskutočne krásne a zaujímavé, ale máme veľmi málo informácií a údajov o hodnotách tohto územia. Z východnej strany kataster Rejdovej hraničí s Dobšinou, kde sa konal VS TOP v roku 1994 a zo západnej strany je to už v úvode spomínaná Čierna Lehota (2001). Tieto susedné územia boli v rámci týchto akcií podrobne zmapované a preskúmané jednotlivými odbornými sekciami. Práve toto podujatie by malo byť akýmsi základným kameňom k dokonalej analýze tohto nepreskúmaného územia a pre účastníkov TOP príležitosť podrobnejšieho spoznania prírody v tomto regióne.

Ing. František Szöllös

Charakteristika prírodného prostredia okresu Rožňava

Geomorfologické pomery

Podľa geomorfologického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR, 2002) okres Rožňava spadá do sústavy Alpsko-Himalájskej, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne západné Karpaty, oblasti Slovenské Rudohorie, do celkov Spišsko-gemerský kras, Stolické vrchy, Revúcka vrchovina, Rožňavská kotlina, Slovenský kras a Volovské vrchy.

Reliéf územia okresu je značne rozdielny, s častou zmenou charakteru, ktorá je podmienená v prvom rade litológiou horninového prostredia a tektonickým vývojom. V severnej časti územia prevláda vysočinový podhľadný vrchovinový reliéf, stredne až veľmi silne členitý, s výškami 820 – 1200 m n. m. V južnej časti prevláda reliéf krasových planín a je mierne až stredne členitý, s výškami 450 – 650 m n. m.

Geologické pomery

Podľa inžiniersko-geologickej rajonizácie Slovenska (Matula et al., 1989) je územie okresu súčasťou regiónu neogénnych tektonických vkleslín (subregión s neogénnym podkladom) a regiónu jadrových pohorí (subregión obalových jednotiek).

Povrchové vody

Územie okresu Rožňava spadá do čiastkového povodia Slaná. Výnimku tvorí iba najsevernejší cíp okresu v oblasti Stratenej, ktorý patrí do čiastkového povodia Hornádu. Slaná pramení pod najvyšším vrchom Stolických vrchov, Stolicou (1476 m n. m.) Od prameňa vo výške 1450 m n. m. tečie východným smerom po Dobšínú, s prítokom ľavostranného Dobšinského potoka. Po Rožňavu sú pravostranné prítoky okrem Kobeliarovského potoka malé; ľavostranné prítoky odvodňujúce vyššie časti Volovských vrchov sú vodnatejšie a to: Súľovský potok pri Gemerskej Polome a Rožňavský potok, v Brzotíne priteká Čremošná a v Plešivci sa do Slanej vlieva potok Štítnik, ktorý drenuje územie medzi Stolicou a Kohútom (1192 m n.m.).

Hydrogeologické pomery

Severná časť územia okresu Rožňava (naše riešené územie) patrí do hydrogeologického rajónu G 128 – paleozoikum Revúckej vrchoviny a Volovských vrchov v povodí Slanej s čiastkovým členením na rajón paleozoika a rajón neogénu Rožňavskej kotliny. Územie budujú fylity, porfyroidy, diabázy, kvarcity, bridlice paleozoického veku. Celý komplex je charakterizovaný nízkou, prevažne puklinovou priepustnosťou, čo nevytvára priaznivé podmienky pre sústreďovanie väčšieho množstva podzemných vôd. Výnimkou sú karbonáty v okolí Dobšinej, Vyšnej Slanej a Kobeliarova, z ktorých vyvierajú výdatnejšie pramene.

Klimatické pomery

Klimatické pomery okresu Rožňava sú veľmi rôznorodé. Severná a severovýchodná časť územia okresu patrí podľa klimatickej rajonizácie do chladnej klimatickej oblasti (C), okrsku C1 – mierne chladný, veľmi vlhký. Júlové priemerné teploty vzduchu sú nižšie ako 16 °C. Priemerná teplota je 12 – 16 °C v mesiaci júl a -6 °C v mesiaci január. Zrážky sú ovplyvňované výškou. Priemerné ročné zrážky v severnej vrchovinej časti sú 800 – 900 mm, v južnej časti 600 mm.

Pôda

Pôda predstavuje dôležitú zložku prírodnej krajiny. Pôdne typy v území korešpondujú najmä s geologickým substrátom, na ktorom sa vytvorili. Vznik, vývoj a vlastnosti pôd sú podmienené spolupôsobením niekoľkých pôdotvorných činiteľov ako napr. reliéf, hydrogeologické pomery, klíma, rastlinstvo a iné. Prevládajúcimi pôdnymi typmi v okrese Rožňava sú fluvizeme, kambizeme, podzoly, pseudogleje a rendziny.

Fauna a flóra

Z hľadiska zoogeografického členenia (Atlas SSR, 1980) územie okresu patrí do provincie Karpaty – oblasť Západné Karpaty, ktorá sem zasahuje vnútorným obvodom (centrálny okrsok rudohorský) a južným obvodom (krasový okrsok).

Severná časť okresu má prevažne horský a čiastočne podhorský ráz s rozsiahlymi lesnými masívmi. V južnej prevláda premenená krajina s charakterom skalných stepí a lesostepí. V dôsledku týchto podmienok sa živočíšstvo okresu vyznačuje bohatstvom montánnych, submontánnych a i xerothermných panónskych spoločenstiev, v ktorých význačný podiel zohrávajú endemity a relikty. Pre horské a podhorské oblasti je charakteristický výskyt veľkých šeliem, vlka dravého, medveďa hnedého a rysa ostrovida; vyskytuje sa tu líška obyčajná, kuna lesná, kuna skalná, lasice, jazvec obyčajný. Pomerne hojne sa vyskytuje sviňa divá, srnec hôrny, jeleň lesný. V kotline sa pod vplyvom človeka vytvorilo spoločenstvo polí, lúk a pasienkov s typickým výskytom drobných zemných cicavcov, napr. hraboša poľného. Charakteristický je rovnako výskyt dravých vtákov, orla skalného, orla kriľavého, myšiaka lesného a lesných kúr.

Podľa fyto geografického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR, 2002) patrí územie Rožňavskej kotliny do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*), okresu Stredné rudohorie. Rastlinstvo územia sa vyznačuje vysokou druhovou diverzitou. Súčasný stav vegetácie je len zvyškom pôvodnej prirodzenej vegetácie. Za prirodzenú vegetáciu územia možno považovať v bukovom vegetačnom stupni bukové kvetnaté lesy podhorské a bukové a jedľové lesy kvetnaté, bukové kyslomilné lesy horské, ktoré zaberajú veľké plochy vo všetkých väčších horstvách okresu a patria k najzachovalejším prirodzeným spoločenstvám. Na sutinových strmých svahoch sa vyskytujú lípovo-javorové lesy, vo vyšších polohách a chladnejších oblastiach javorové horské lesy. Na bučiny v najvyšších pohoriach nadväzujú jedľové a jedľovo-smrekové lesy, smrekové lesy čučoriedkové.

RADZIM

Dvojvrchol **Veľký Radzim** (991 m) a **Malý Radzim** (961 m) tvorí dominantu tejto časti Horného Gemera. Je najvyšším kopcom Dobšinského predhoria, ktoré je najsevernejším podcelkom geomorfologického celku Revúcka vrchovina, ktorá je súčasťou Slovenského Rudohoria. Revúcka vrchovina sa tiahne v podobe dlhých chrbtov, oddelených dolinami riek a potokov, od planín Slovenského krasu až po Slovenský raj na severe.

Veľký Radzim a Malý Radzim sú oddelené plytkým sedlom. Tvoria krajinnú dominantu okolia Dobšinej a rázovitých obcí horného Gemera - Brdárky, Rejdovej a Vyšnej Slanej. Masív Radzima má charakter ostro rezaného, výrazne modelovaného chrbta so strmými stráňami, spadajúcimi do údolí okolitých potokov. Vo vrcholovej časti ho zdobia výrazné, bralnaté vápencové pasáže, ktoré majú miestami podobu kompaktných, niekoľko desiatok metrov vysokých skalných stien. Samotný vrchol je zarastený, pod bralami, najmä v okolí spomínaného sedla, sú trávnaté pasienky a lúky. Tunajšie lesné spoločenstvá sú svojím charakterom vzácne a rastie tu aj zriedkavý a **chránený endemit jazýčník sivý** (*Ligularia glauca*). Spomínané vápence dávajú tušíť na tomto území výskyt krasových javov. Azda najvýznamnejším je **prírodná pamiatka Veľká priepasť**, ktorej vchod sa nachádza približne v nadmorskej výške 700 m, na severnom úbočí Veľkého Radzima. Táto 35 m hlboká priepasť je významná z geologického i geomorfologického hľadiska, dĺžka jej chodieb dosahuje 80 metrov. Verejnosti nie je prístupná.

Na úbočiach Radzimu, v k. ú. Brdárky a Vyšnej Slanej, sa na vápencovom podloží nachádza **jedľovo-bukový prales** chránený pred vplyvom človeka vďaka veľmi ťažko prístupnému terénu – strmým svahom, vápencovým skalným stenám a sutinám. V pralase, s výmerou viac ako 68 ha, dominuje buk lesný (*Fagus silvatica*), ktorý na severných svahoch sprevádza jedľa biela (*Abies alba*), ktorá sa tu veľmi dobre zmladzuje. Na skalnatejších miestach majú vyššie zastúpenie lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), javor horský (*Acer*

pseudoplatanus), javor mliečny (*Acer platanoides*) a jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*). Na skalách, najmä južne orientovaných, je popri jarabine mukyňovej (*Sorbus aria*) bohato zastúpená kríkovitá etáž, ktorú tvoria najmä tavelník prostredný (*Spiraea media*) a bršlen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*). Z ďalších kríkov sa tu častejšie vyskytujú napríklad skalník čiernoplodý (*Cotoneaster melanocarpa*), zemolez čierny (*Lonicera nigra*), zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*), ríbezl'a alpínska (*Ribes alpinum*), ríbezl'a egrešová (*Ribes uva-crispa*), ruža ovisnutá (*Rosa pendulina*) a iné. Na severných svahoch sa vzácne vyskytuje tis obyčajný (*Taxus baccata*), na skalných hrebeňoch ojedinele aj borovica sosnová (*Pinus sylvestris*) a smrekovec opadavý (*Larix decidua*), ktorých výskyt je na týchto miestach pravdepodobne reliktný. Poloha a prírodné podmienky lokality sa zaslúžili o vznik a zachovanie osobitej vzácnnej flóry s pestrým zastúpením ekologických skupín na vápencovom podloží. Na južných svahoch sa vyskytujú mnohé teplomilné druhy, ktoré tu v rámci Slovenska dosahujú svoje výškové maximum. Mnohé druhy tu dosahujú aj horizontálnu hranicu svojho rozšírenia. Lokalita je botanicky známa výskytom kriticky ohrozeného druhu – jazyčníka sivého (*Ligularia glauca*), ktorý nerastie nikde inde na Slovensku. Na území pralesa boli zaznamenané tri lesné biotopy, pričom dominujú biotopy bukových a jedľovo-bukových kvetnatých lesov a lipovo-javorových sutinových lesov. Buky tu dosahujú obvod kmeňa vyše 300 cm. V porovnaní napríklad s Dobročským pralesom je výskyt hrubých stromov nepravidelný a menej častý, čo sa dá prisúdiť extrémnosti lokality. Často sa tu vyskytuje nelesný biotop – karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou a nespriístupnené jaskyne. Tieto prírodné danosti vytvárajú predpoklad pre hniezdenie vzácných dravcov, ako sú napríklad sova dlhochvostá (*Strix uralensis*) a orol skalný (*Aquila chrysaetos*). Osobitosť a reliktný charakter lokality s veľkým významom pre vedu si všimol už v roku 1955 botanik Juraj Hajdúk, ktorý tu z týchto dôvodov navrhoval zriadiť prírodnú rezerváciu. Do dnešných dní však toto výnimočné územie ostáva bez právnej ochrany.

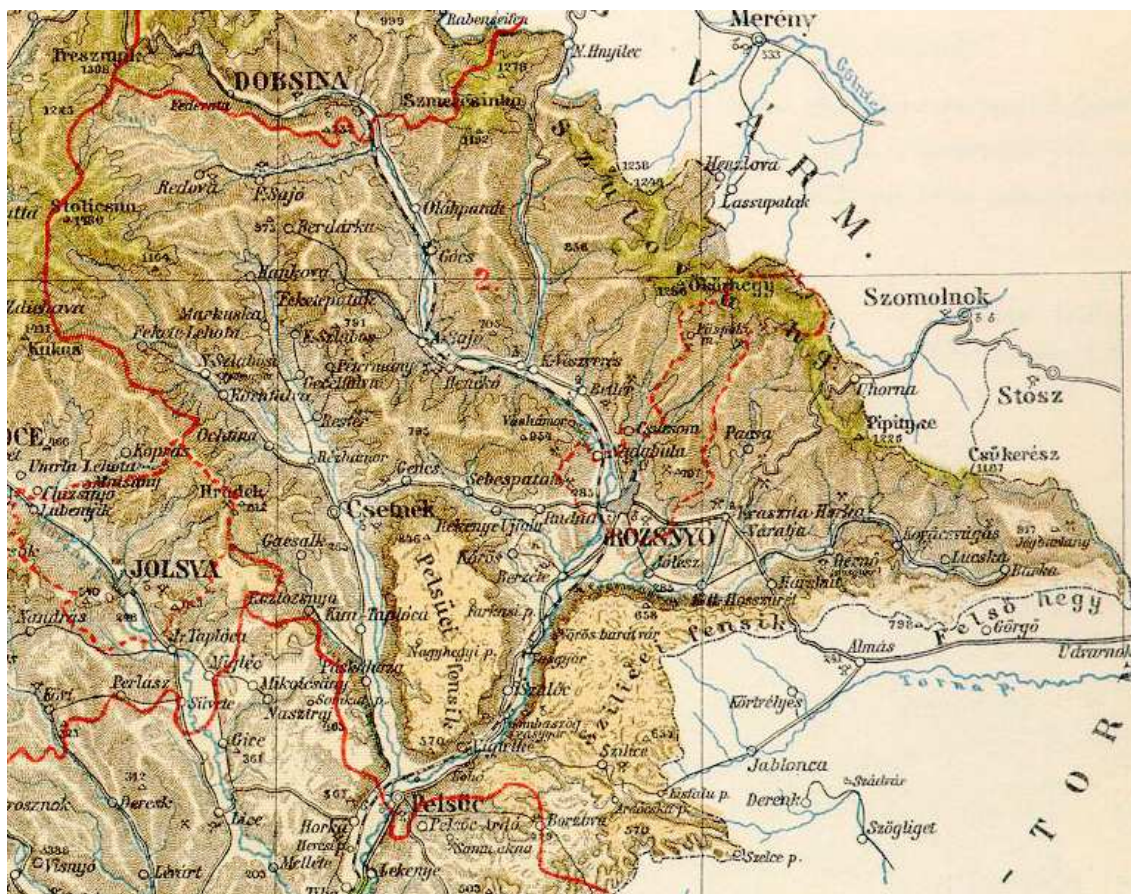
Na Veľký Radzim (991 m n. m.) vedie z Brdárky (569 m n. m.) žlto značený turistický chodník, ktorý má dĺžku asi 3 km a prekonáva viac ako 420 m prevýšenie.

SLANÁ

Rieka Slaná je z vodných tokov dominantou Horného Gemera. Pramení v Stolických vrchoch, na severnom úpätí vrchu Stolica, v nadmorskej výške približne 1280 m. V tejto časti územia je ešte len potôčikom, resp. potokom, zo severnej strany obmýva Rejdovú, ktorá je prvou obcou od jej prameňa (zhruba po 5 km), a pokračuje ďalej východným smerom. Preteká cez Vyšnú Slanú, ... Nižnú Slanú, ... Rožňavu, ... pri Plešivci opúšťa Horný Gemer, stáča sa na juh, aby po 109 km putovania Slovenskom dosiahla hranicu s Maďarskom (západne od hraničného priechodu Kráľ – Banréve), kde ju v dĺžke 1 km aj tvorí. V Maďarsku pokračuje východným smerom, na asi 195 km sa do nej z ľavej strany vlieva rieka Hornád, ktorá pramení tiež na Slovensku, pod Kráľovou hoľou. Svoju púť rieka Slaná končí po 229 km, keď sa pri Tiszagyulaháte vlieva do Tisy – je jej významným pravostranným prítokom .

HORNÝ GEMER

Región Horného Gemera sa nachádza na juhozápade východného Slovenska. V minulosti bol súčasťou Gemersko-Malohontskej stolice, dnes toto územie patrí do Košického samosprávneho kraja - do okresu Rožňava, geomorfologicky do orografického celku Revúcka vrchovina a dominuje mu vrch **Radzim** (991 m). Z vodných tokov dominantu tvorí rieka **Slaná**, do ktorej ústia všetky potôčiky a potoky, ktoré tu pramenia.

HORNÝ GEMER - výrez z mapy Gemersko-Malohontskej stolice z čias Rakúsko-Uhorska.

Život na Hornom Gemeri bol od historických počiatkov spätý s ťažbou a spracovaním nerastného bohatstva ukrytého v útrobách tunajších hôr. Najväčším lákadlom, ktoré sem priťahuje návštevníkov, je neobvyklé prírodné bohatstvo, pričom je Horný Gemer zároveň jedinou oblasťou na Slovensku, kde sa nachádzajú atraktívne prírodné pamiatky zaradené do zoznamu svetového prírodného dedičstva UNESCO. Spomedzi nich sú najznámejšie sprístupnené **jaskyne: Dmica, Gombasecká, Ochtinská aragonitová, Krásnohorská, Dobšinská ľadová a Jasovská**, za zmienku však stojí aj impozantná **Zádielska tiesňava**, 101 m hlboká priepasť **Zvonivá jama** alebo **Silická ľadnica**. Tak, ako je krásna príroda tohto regiónu, tak zaujímavo a príťažlivo pôsobí aj vďaka množstvu zaujímavých zachovalých kultúrnohistorických pamiatok, medzi ktorými dominujú tie najznámejšie, akými sú majestátny **hrad Krásna Hôrka, Kaštieľ Betliar** s prírodným parkom, secesné **Mauzóleum Andrassyovcov** v Krásnohorskom Podhradí, ale aj jedinečné **kostoly** so stredovekými nástennými maľbami v **Štítniku, Ochtinej, Plešivci** a **Kocel'ovciach**, považované za priamu súčasť európskej kultúry stredoveku. Všetky tieto pamiatky spája **Gotická cesta**, ktorá je prvou turistickou cestou svojho druhu na Slovensku.

Centrom Horného Gemera je mesto **Rožňava**, ktoré návštevníkov víta ako stredisko služieb cestovného ruchu v **Národnom parku Slovenský kras**. V severnej časti tejto oblasti, ale už mimo regiónu Horný Gemer, sa nachádza mesto Dobšiná, známe ako vstupná brána do **NP Slovenský raj** a v západnej časti Horný Gemer susedí s **NP Muránska planina**.

OBEC REJDOVÁ

Obec Rejdová je národopisnou lokalitou celoslovenského významu. Rozprestiera sa v juhovýchodnej časti Slovenského Rudohoria na terasovej plošine pri hornom toku rieky Slaná ako prvá obec od jej prameňa. Rozostavaná je na úpätí vrchu Stolica. Nadmorská výška obce je 582 m. Obec tvorí turistické východisko na Stolicu i ostatné okolité vrchy, najmä však do unikátneho zachovania prírody NP Slovenský raj.

Obec sa v posledných rokoch stáva strediskom sústredeného cestovného ruchu. Každoročne navštívia obec stovky turistov zo Slovenska i zahraničia. Je známa najmä uchovávaním ľudových tradícií a folklóru. Už 37 rokov sa tu koná najvýznamnejší festival na Hornom Gemeri – Gemerský folklórny festival. Každoročne obec organizuje turistický výstup na najvyšší vrch Slovenského Rudohoria – Stolicu (1477 m.n.m.). V súčasnosti tu žije 730 obyvateľov. Obec je plne splynofikovaná. Dodávka vody je zabezpečovaná obecným vodovodom. Kanalizácia je vo výstavbe. K občianskej vybavenosti patrí materská a základná škola, pošta, kultúrny dom, dom smútku, espresso, hostinec, prírodný amfiteáter, náučný chodník, turistické ubytovne. Dominantou obce je národná kultúrna pamiatka: Evanjelický kostol Sv. Michala Archanjela zo 17. storočia. V zozname štátom chránených kultúrnych pamiatok je zapísaných niekoľko ľudových domov.

... z histórie ...

Osada Rejdová sa prvýkrát spomína v daňových súpisoch v roku 1551. Vznikla v blízkosti zaniknutej osady Romokovo, možno na jej základoch. Nová osada, ktorá dostala názov Redowa, vznikla v čase valašskej kolonizácie v 1. pol. 16. storočia. Obec Rejdová bola založená na valašskom práve.

Nemôžeme však opomenúť banícky element, ktorého prítomnosť v časoch vzniku obce je dokázateľná. V počiatocnom období osídlenia chotára súčasnej Rejdovej v prvej polovici 15. storočia banícke podnikanie v Dobšinej a na Gemeri prežívalo veľký rozmach. Zemepánske vrchnosti sa usilovali rozmnožiť svoje dôchodky zakladaním nových baní a osídľovaním nových území až k samému hornému toku rieky Slanej, do blízkosti novo vznikajúcich valašských sídiel. V tomto období sa začala ťažba nerastných surovín aj na mnohých miestach rejdovského chotára. O ťažbe a spracovaní medi, ortuti, striebra, železnej rudy a čiastočne aj zlata svedčia aj starobylé chotárne názvy napr. Strieborné, Huta, Hámor, Nemecký báh.

Gemerský historik Ladislav Bartholomaiedes sa domnieva, že obec bola založená baníkmi, ktorí v tomto kraji dolovali med' a neskoršie železnú rudu.

Illa Bálint v dejinách Gemerskej župy považuje Rejdovú za pôvodnú valašskú obec, ktorej vznik kladie do prvej polovice 15. storočia, a ktorá vznikla na valašskom práve, podobne ako niektoré okolité obce na Horehroní a obce na hornom Gemeri .

Už na sklonku 15. stor. bola v obci cirkevná škola. Obec už vtedy vlastnila pece na spracovanie rúd, dve píly na spracovanie dreva, dva mlyny, dva pivovary, tzv. foľuš na spracovanie ovčej vlny a neskôr i obecný dom. V tomto období patrila Rejdová medzi najväčšie valašské obce.

Hlavným zdrojom obživy obyvateľstva bolo baníctvo, poľnohospodárstvo, pasenie dobytku a oviec a s tým súvisiace remeslá ako tkanie pokrovcov, plátna, výroba šindľov, bačovského riadu, spracovanie koží, výroba paličkovanej čipky.

Zástavbu prevažne z 19. storočia charakterizujú zrubové trojpriestorové domy z drevených trámov, omazané hlinou a natierané väčšinou modrou farbou – šmolkou. Strechy sú šindľové so štítom, lomenicou a polkružím. Podobne ako ostatné horské dedinky má i Rejdová dlhé priechodné dvory s hlbokou zástavbou domov.

Spolky a združenia pôsobiace na území obce : FSk Hôra, Miestny odbor Matice slovenskej, DHZ, Klub dôchodcov, Poľovnícke združenie, OZ Rejdová-dedina pod Stolicou-obec mnohých generácií, Rómsky tanečný súbor Čiriklo

Kontakty :

Obecný úrad, 049 26 Rejdová 47

Tel. 058/7883240-42, fax.058/7940270, e-mail:starosta@rejdova.sk

Web : www.rejdova.sk

VYŠNÁ SLANÁ

Obec Vyšná Slaná (GPS: 48°47'10.99"N; 20°19'1.83"E) je, podobne ako Rejdová, národopisnou lokalitou celoslovenského významu. Leží 3 km pred obcou Rejdová, ako druhá obec od prameňa rieky Slaná, v nadmorskej výške 482 m, na rozlohe necelých 15 km². V súčasnosti v nej žije okolo 500 obyvateľov. Geomorfologicky, polohopisne a administratívne je začlenená rovnako ako Rejdová.

Vyšná Slaná je pôvodom banícka obec, ktorá bola známa už v 14. storočí. Dolovalo sa tu striebro, meď a železo, a súčasne aj spracovávalo v miestnych hámroch a mašiach. Posledná baňa na území obce zanikla len v r. 1975. Prvý písomný záznam o obci pochádza z r. 1362, keď Vyšná Slaná patrila Štítnickým Bebekovcom a volala sa *Sayowfey*.

V r. 1590 Vyšnej Slanej nastúpil prvý evanjelický farár Juraj Glikša a obec sa reformovala. Do r. 1781, do tolerančného patentu, Rejdová a Vyšná Slaná mali jeden cirkevný zbor, po tomto roku sa Rejdová odčlenila. **Najvýznamnejšou kultúrnou pamiatkou** obce je evanjelický kostol neskorogotického štýlu, postavený v r. 1506, upravený v renesančnom štýle v 17. storočí a v barokovom štýle v 18. storočí. V jeho vnútri si pozornosť zaslúži barokový oltár z r. 1743 a baroková krstiteľnica z 18. storočia. Jednou z málo známych kultúrnych pamiatok je Šebeková kúria v strede dediny, postavená v r. 1700 a prestavaná v barokovom štýle v 20. storočí. V rokoch 1928-1930 vo Vyšnej Slanej pôsobil ako učiteľ spisovateľ **Fraňo Kráľ** a z tohto prostredia pochádza jeho román *Cesta zarúbaná*. Fraňo Kráľ tu má vybudovanú pamätnú izbu.

V blízkosti Vyšnej Slanej, na JV svahu vrchu **Radzim** (998 m n. m.), je vybudované *Lyžiarske stredisko Július*, kde sa nachádza aj kúpalisko. V obci sa nachádza materská škola, do základnej školy dochádzajú deti do Rejdovej pravidelným žiackym autobusom.

Fauna a flóra sú reprezentované podobnými druhmi ako v Rejdovej.

VLACHOVO

Obec Vlachovo (GPS: 48°45'31.98"N; 20°25'1.77"E) leží na ľavom brehu rieky Slaná, asi 17 km severne od Rožňavy. Preteká ňou Vlachovský potok prameniaci pod Stromíšom (1192 m) vo Volovských vrchoch, ktorý sa vlieva do rieky Slaná. Stred obce leží vo výške 397 m n. m. Chotár má rozlohu 3728 hektárov a obec okolo 900 obyvateľov.

Vlachovo vzniklo ako banská osada pravdepodobne v prvej polovici 14. storočia. **Prvá písomná zmienka o obci je z r. 1427**. V tomto roku sa spomína pod názvom *Alahpathaka - Lampertfalva* a tento názov si obec udržala až do konca 16. storočia. Meno obce sa neustále vyvíjalo. Je nesporné, že obec vznikla skôr ako v r. 1427, ale o tom, že by existovala pred tatárskym plienením (r. 1241), niet dôkazov. Historik Ladislav

Bartholomaeides pokladá obec Vlachovo za staršiu, ako mesto Dobšiná. Začiatkom 19. storočia mala obec 4 hámre a 4 pece. V r. 1843 bola na príkaz Karola III. Andrásyho, ktorý bol považovaný za najkrutejšieho zemepána Gemera, postavená **vysoká pec, Karlova huta**, v súčasnosti **technická pamiatka európskeho významu**, ktorá pracovala do konca 19. storočia.

Medzi dominanty obce patrí chrám Boží z 15. storočia, pôvodne drevený rímskokatolícky kostol. Na jeho mieste bol v r. 1871 vybudovaný terajší chrám s oltárom z r. 1880. Tiež je tu kaštieľ rodiny Andrásyovcov, vybudovaný na začiatku 19. storočia prestavbou obecného domu. Kaštieľ bol v r. 1950 zrenovovaný a v súčasnosti, po prestavbe v r. 2004-2005, slúži ako kultúrny dom. V r. 1984 bol odhalený pamätník SNP a protifašistického odboja.

Občania Vlachova vyvíjajú mnohé aktivity – pracuje tu Folklórny súbor Stromíš, OZ Stromíš, v kaštieli Andrásyovcov je zriadená muzeálna expozícia *Z histórie obce Vlachovo*, pôsobí tu Evanjelický cirkevný zbor, hasičský zbor, futbalový oddiel, Klub dôchodcov a mnohé ďalšie.

DOBŠINÁ

Mesto Dobšiná (GPS: 48°49'12.61"N; 20°21'58.63"E) je staré banícke mesto. Leží v strednej časti Slovenského rudohoria, v samostatnom podcelku Revúckej vrchoviny – v Dobšinskom predhorí, v nadmorskej výške 459 m, v údolí Dobšinského potoka. Od Rožňavy je vzdialená 25 km severným smerom, má rozlohu takmer 83 km² a viac ako 5300 obyvateľov.

Prvá písomná zmienka o Dobšinej je z r. 1326. Jej názov je pravdepodobne odvodený od Dobšinského potoka, ktorý sa v historických prameňoch prvýkrát uvádza v r.1320 ako *Dupsina fluvius*. Toto pomenovanie sa v súčasnosti považuje za slovanské. Vďaka prosperujúcemu baníctvu sa osada postupne vyvinula na mesto. Získala právo meča a v r. 1417 od Žigmunda Luxemburského aj jarmočné právo. Aj vďaka získaným privilégiám dokázalo mesto prekonať pustošivé vpády. V r. 1540 vyplienil Dobšínú kapitán Muránskeho hradu Matej Bašo, od r. 1556 bola poplatná fiľakovským Turkom. V r. 1723 bolo mesto oslobodené od zemepánskeho poplatku z baníctva a fakticky užívalo práva slobodného kráľovského mesta. V r. 1756 potvrdila Mária Terézia Dobšinej právo na 4 výročné trhy. Významnú úlohu zohrávalo mesto v období protihabsburských povstaní.

Baníctvo na medené a strieborné rudy bolo v rozkvetení najmä v 16. až 18. storočí. K jeho krátkemu oživeniu došlo na začiatku 20. storočia, ale najväčší rozkvet dosiahlo v 60-70-tych rokoch 19. storočia ťažbou kobaltovo-niklových rúd, ktorých ceny na svetových trhoch prudko stúpali. Vyvážali sa predovšetkým do Anglicka, neskôr aj do Saska. Poslednú svetlejšiu kapitolu, ktorá však Dobšinej už pôvodnú slávu v baníctve nevrátila, začala písať ťažba azbestu. Jeho ložisko je však dnes už značne vyčerpané. Po úpadku baníctva a železiarstva sa začalo v Dobšinej intenzívnejšie rozvíjať poľnohospodárstvo, chov oviec a koní.

V minulosti sa časť obyvateľstva živila ako baníci v neďalekej Nižnej Slanej (od r. 2008 však podnik zastavil činnosť), v podniku VSŽ Kovostroj, v SE – Vodné elektrárne, v Mestských lesoch, na pilách a v malých súkromných firmách. Veľkú časť obyvateľstva tvoria dôchodcovia a nezamestnaní.

Z významných osobností Dobšinej treba spomenúť banského inžiniera Eugena Ruffínyho (1846-1924), objaviteľa Dobšinskej ľadovej jaskyne (1870), ktorá bola ako prvá jaskyňa v Európe elektricky osvetlená (1887). Podľa Eugena Ruffínyho je v Dobšinej pomenovaná základná škola. Narodil sa tu tiež významný slovenský entomológ - epidopterológ európskeho formátu Andrej Reiprich (1912-2002).

Medzi stavebnými pamiatkami dominuje evanjelický kostol, vybudovaný zo staršieho kostola koncom 15. storočia, ktorý bol v r. 1891 úplne prestavaný, katolícky kostol sv. Františka Xaverského postavený v r. 1792 na mieste dreveného kostola a fary z r. 1745, mestská radnica postavená v neorenesančnom štýle v r. 1870 a vila Eugena Ruffínyho – objaviteľa Dobšinskej ľadovej jaskyne.

Zo súčasných aktivít mesta Dobšiná tu pracuje OZ *Dobšinského kraj*, Združenie na rozvoj turizmu v mikroregióne Dobšiná, Dychovka mesta Dobšiná, nachádza sa tu viacero škôl, zo športových aktivít sa každoročne konajú Majstrovstvá Slovenska v pretekoch automobilov do vrchu *Dobšinský kopec*, pôsobí tu Lyžiarsky klub Vodné elektrárne, Mestský futbalový klub, Stolnotenisový oddiel, KST Dobšiná.

ROŽŇAVA

Mesto Rožňava (GPS: 48°39'31.00"N; 20°31'52.30"E) je centrom Horného Gemera. Leží v Rožňavskej kotline, na ploche 45.6 km², v nadmorskej výške 313 m. Z južnej strany ho obkolesuje Slovenský kras, zo severu úpätia Volovských vrchov. Cez mesto preteká Rožňavský potok a zo západnej strany ho obmýva rieka Slaná. V Rožňave žije viac ako 19 tisíc obyvateľov (62 % slovenskej národnosti, 22 % maďarskej a 15 % Rómov). K rímsko-katolíckej viere sa hlási 41 % obyvateľov, 12 % je evanjelikov a 32 % je bez vyznania. Rožňava administratívne patrí do Košického samosprávneho kraja, je jeho druhým najväčším okresom (1173.3 km²) z jedenástich.

Rožňava je známa svojimi baníckymi tradíciami. Prvá písomná zmienka je z roku 1291. Už vtedy sa tu dolovali rudy, z ktorých sa získavalo zlato, striebro, meď a železo. Prvé mestské privilégia získala Rožňava v r. 1340 a od r. 1410 sa uvádza ako slobodné kráľovské banské mesto. Historickým jadrom mesta je **Námestie baníkov** s renesančnou mestskou vežou. Námestie vzniklo v 15. storočí a je najväčším stredovekým námestím štvorcového pôdorysu na Slovensku. **Renesančná strážna veža** je vysoká 38 m a bola postavená v čase tureckých nájazdov (r. 1643-1654). Z jej vyhladkovej terasy je prekrásny výhľad na historické jadro mesta. Vedľa veže, na mieste pôvodnej stredovekej radnice, stojí kostol jezuitov z r. 1659, jediná čisto baroková architektúra v meste. V blízkosti je aj secesný mramorový pomník Františky Andrásyovej, dobrodinky mesta. Za pozornosť stojí majestátna barokovo-klasicistická budova biskupského paláca a tiež gotická biskupská katedrála - **Katedrála Nanebovzatia Panny Márie** z r. 1304. V katedrále je prekrásne gotické *pastofórium* z r. 1507. Najcennejším umeleckým dielom, krásliacim katedrálu, je tabuľová maľba *Metercie* (Sv. Anny Samotretej) z r. 1513, pôvodne ústredný obraz neskorogotického krídlového oltára. Katedrála je sídlom rožňavskej rímsko-katolíckej diecézy a so zriadením biskupského sídla sa kostol stal katedrálom. V r. 1836 bola južná bočná loď upravená na Kaplnku svätého Neita, ktorého relikvie sem boli prinesené z Ríma. Kostol bol pôvodne bez veže, ktorá je z 19. storočia a je osobitne stojacou zvonnicou.

V Rožňave v súčasnosti sídli Gemerská hviezdáreň, Mestské divadlo Actores, Banícke múzeum, Mestská galéria, viacero škôl a športových klubov, s jej históriou, resp. históriou regiónu, sú spojené také mená osobností ako Pavol Jozef Šafárik (1795-1861), básnik, historik, etnograf, slavista a univerzitný profesor, Samo Tomášik (1813-1887), romantický prozaik a básnik, Jur Hronec (1881- 1959), matematik, Ján Kadár (1918-1979), režisér oscarového filmu *Obchod na korze*.

NIŽNÁ SLANÁ

Obec Nižná Slaná (GPS: 48°43'29.29"N; 20°24'53.27"E) leží na pravom brehu rieky Slaná, v údolí Kobeliarskeho potoka a v závere Štítnickej doliny, v nadmorskej výške 361 m. Má rozlohu 19.96 km² a takmer 1200 obyvateľov.

Prvá písomná zmienka o obci je z 22.11.1363 v znení: *Spišská Kapitula svedčí, že sa dostavil k nej Štefan, syn Benedikta z Basafalva, a v mene Jána a Mikuláša, synov Magistra Petra zo Štítnika, vyslovil zákaz ich otcovi Magistrovi Petrovi predat', zálohovať alebo odcudzit' ich majetok Sa y o w.* (Orig., papier, znak po uzatváracíj pečati. Uložené v Maďarskom krajinskom archíve v Budapešti, signatúra DI 5267.)

Nižná Slaná patrí medzi banské osady. V jej okolí sa od nepamäti ťažili okrem železnej rudy aj drahé kovy, a to hlavne striebro, rýdza ortuť a rumelka. V r. 1474 obdržali Bebekovci, ktorým patrila, od kráľa Mateja právo na slobodné dolovanie drahých kovov a železnej rudy, čím Nižná Slaná získala výsady, tzv. krupinské právo. Mohli slobodne dolovať, mali právo súdiť, slobodne voliť farára a starostu a týmto sa obec stala slobodným banským mestom. O tom, že obec bola skutočne slobodným banským mestom svedčí aj zachovaná pečať z r. 1618, ktorá znie: „*Sigillum oppidi montani Also–Sajó 1618*“. Po vymretí Bebekovcov poveruje kráľ Rudolf Petra Andrássyho správou Krásnohorského majetku, do ktorého spadala aj Nižná Slaná. V r. 1642 kráľ Ferdinand III. v donančnej listine daroval konkrétne Matejovi Andrássymu II. celý Krasnohorský majetok. Tak sa stala Nižná Slaná súčasťou panstva Andrassyovcov až do vzniku ČSR.

V súčasnosti sa v obci nachádza banícko mineralogická expozícia, pracuje tu obecná knižnica, klub dôchodcov, hasičský zbor, futbalový klub, KST Sosna, miestny odbor Matice slovenskej, obec vydáva Nižnoslanské noviny, v jej okolí sa nachádza viacero cyklotrás a cyklo-turistických trás.

MARKUŠKA

Obec Markuška (GPS: 48°43'47.43"N; 20°19'26.76"E) leží na pravej strane Hankovského potoka, na ploche 6.8 km², a má okolo 170 obyvateľov.

Markušku založil na zákupnom práve po r. 1311 dedičný richtár Martin.

Prvá písomná zmienka o obci sa datuje do r. 1362, kedy sa nazývala *Aranyas*. V ďalšom historickom vývoji sa jej názov viackrát menil a od r. 1920 dostala súčasné pomenovanie. Obec sa spomína ako vlastníctvo Jelšavského panstva, od polovice 15. storočia Muránskeho panstva. Už v stredoveku sa obyvatelia zaoberali pálením dreveného uhlia, hutníctvom, kováčstvom a garbiarstvom. Od 18. storočia tu pracovali výrobne železa, v 1. polovici 19. storočia dve pece a dva hámre. Neskôr sa v obci ťažila meď.

Historicky najstaršou budovou je evanjelický tolerančný kostol z r. 1785. Rímsko-katolícky kostol bol postavený v r. 1902 s použitím barokového zariadenia a dreveného maľovaného stropu z pôvodného kostola, ktorý bol zo začiatku 18. storočia.

SLAVOŠKA

Obec Slavoška (GPS: 48°43'38.77"N; 20°20'20.62"E) leží vo svahu na ľavej strane Hankovského potoka, v nadmorskej výške 430 m, no v jej chotári sa nadmorská výška pohybuje od 310 m do 722 m. Chotár, prevažne na odlesnenej terasovej plošine, tvoria horniny mladších prvohôr. Obec má rozlohu 438 ha a v súčasnosti okolo 140 obyvateľov, ktorých tvoria Slováci a Rómovia

Prvá písomná zmienka o obci sa datuje do r. 1563, kedy sa nazývala *Zlauozka*. V ďalšom historickom vývoji sa jej názov menil častokrát – v r. 1920 to bola Malá Slavoška a v r. 1927 sa ustálilo terajšie pomenovanie. Obec vznikla na valašskom práve na mieste Vyšehradu. Patrila štítnickým Bebekovcom, od 17. storočia panstvu Krásna Hôrka. V r. 1773 tu žilo 32 sedliakov a 6 želiarov. V r. 1828 mala 30 domov a 345 obyvateľov, ktorí sa živili pastierstvom, poľnohospodárstvom, furmančením a vypomáhali si tkaním pokrvcov.

V r. 1856-1860 postavili obyvatelia obce na malom kopčeku za školou kostol so 17 m vysokou vežou. Vnútorne zariadenie kostola je drevené. V zime a období dažďov bol prístup ku kostolu veľmi obtiažny a preto k nemu v r. 1943 postavili schody.

KOCELOVCE

Obec Kocelovce (GPS: 48°42'35.95"N; 20°20'33.95"E) leží na ľavej strane Hankovského potoka a západná časť zväčša odlesneného chotára na nive - terasovej plošine a čiastočne vo vrchovine. Podložie tvoria prevažne horniny mladších prvohôr. Nadmorská výška obce v jej strede je 349 m, v jej chotári je od 320 po 703 m. Rozloha obce je 696 ha a v súčasnosti má okolo 260 obyvateľov.

Prvá písomná zmienka o obci sa datuje do r. 1318, kedy sa nazývala *Guchulpholua*. V ďalšom historickom vývoji sa jej názov rôzne menil – v r. 1773 to boli *Geczelowcze*, v r. 1920 *Gecelovce* a v r. 1948 sa ustálil súčasný názov. Kecerovce sa vyvinuli v 2. polovici 13. storočia na území Štítnika ako banská obec patriaca Bebekovcom, od 17. storočia Andrassyovcom. V 15. storočí bolo zdrojom obživy obyvateľstva poľnohospodárstvo. V r. 1773 mala 46 sedliakov a 2 želiarov, v r. 1828 mala 54 domov a 403 obyvateľov, ktorí sa zaoberali poľnohospodárstvom a ovocinárstvom.

Najvýznamnejšou **pamiatkou nadregionálneho významu** je gotický evanjelický kostol zo začiatku 14. storočia, barokovo upravovaný v 18. storočí, v ktorého svätyni sa zachovali hodnotné fresky z obdobia r. 1360-1380. Nástenné maľby na krížovej klenbe a obvodovom murive zobrazujú *christologický* cyklus, postavy svätcov, prorokov a evanjelistov. Pozornosť zaslúži aj maľovaná drevená *empora* z 18. storočia.

PETROVO

Obec Petrovo (GPS: 48°42'50.40"N; 20°21'49.42"E) leží v doline ľavostranného bezmenného prítoku Hankovského potoka. Chotár je na terasovej odlesnenej plošine, malá časť na severe vo vrchovine prevažne s bukovým lesom. Nadmorská výška obce v jej strede je 389 m, v jej chotári je od 380 m do 611 m. Obec má rozlohu 397 ha a žije v nej niečo cez 100 obyvateľov.

Petrovo bolo osídlené začiatkom 14. storočia. Prvá písomná zmienka je z r. 1320, kedy patrilo rodine Štítnickovcov. Po viacnásobnom spustošení Turkami sa nasťahovali do obce Valasi. Od 18. storočia obyvatelia pracovali ako drevorubači, tesári, košíkári, povozníci, murári a baníci.

Obci dominuje klasicistický evanjelický kostol postavený v r. 1749 na mieste niekdajšieho dreveného chrámu. Ranobarokový oltár je z r. 1694 a klasicistická kazateľnica pochádza z polovice 19. storočia.

KOBELIAROVO

Obec Kobleiarovo (GPS: 48°44'39.24"N; 20°22'19.10"E), s počtom obyvateľov viac ako 450, sa rozprestiera v katastri s výmerou 1203 ha, v nadmorskej výške 461 m, v údolí Kobeliarskeho potoka, ktorý je pravostranným prítokom rieky Slaná. V chotári sa nachádzali medené, železné, bizmutové a cínové rudy.

Prvá písomná zmienka o obci je z r. 1466. Od stredoveku patrila Bebekovcom zo Štítnika, neskôr Andrássovcom. Súpis obyvateľstva z r. 1828 zaznamenal v obci 54 domov a 436 obyvateľov. V r. 1910 v nej žilo 344 ľudí. Obyvatelia sa v minulosti, okrem baníctva a práce v železiarňach, zaoberali pálením uhlia, pastierstvom, nádenničením, tradičným poľnohospodárstvom a domácou výrobou plátna. Vývoj súčasného pomenovania obce je pestrý a sú rozdielne názory na vznik mena obce. Podľa miestnej povesti sa traduje, že praobyvatelia obce sa zaoberali chovom kobýl. A tak osadu volali Kobyliarovom. V r. 1466 bola obec evidovaná ako *Feketepatak* (Čierny potok), od r. 1551 bola známa ako Kobelár, Nemci ju nazvali *Schwatz – Seifen* - podľa vody, Maďari ju v r. 1906 nazvali *Kisfeketepatak*. Trojité pomenovanie bolo v určitých obdobiach súbežné. Názov Kobeliarovo sa úradne ustálil od r. 1927.

V obci sa nachádza ranogotický evanjelický kostol z čias okolo r. 1300-1310, prestavený v r. 1664 na renesančne barokový. Na evanjelickej fare sa 13. mája 1795 narodil **Pavol Jozef Šafárik**, významný slovenský básnik, historik, etnograf, slavista a univerzitný profesor. Založil vedeckú slavistiku. Svoje diela písal prevažne po nemecky alebo po česky.

V Kobeliarove je *Osvetová Beseda* so sálou 100 osôb, miestna knižnica a v rodnom dome, bývalej evanjelickej fare, Pamätná izba P. J. Šafárika, ktorú otvorili 3.6.1961 pri príležitosti 100. výročia jeho smrti.

GOČOVO

Obec Gočovo (GPS: 48°45'31.98"N; 20°25'1.73"E) leží asi 17 km na sever od Rožňavy, rozprestiera po oboch stranách Lipového potoka a na ľavom brehu rieky Slaná. Chotár obce zaberá 1458 ha. V súčasnosti má Gočovo okolo 400 obyvateľov slovenskej národnosti, z toho je 70 % evanjelikov, okolo 8 % katolíkov a zostatok je bez vyznania.

Obec vznikla ako pastierska osada asi v 14. storočí, písomne sa prvýkrát spomína v r. 1427. Vznikla na území, ktoré v r. 1320 dostali do vlastníctva Bebekovci za zásluhy v bojoch proti Tatárom. Od 16. až do 20. storočia patrila Andrássovcom. V druhej polovici 16. storočia, okolo r. 1570, sa počas tureckých nájazdov vyludnila. Plienenie Turkov prežilo len 8 rodín. Od 18. storočia bol v obci hámor. Obyvatelia sa v minulosti zaoberali roľníctvom, ovčiarstvom, chovom dobytky, ťažbou a spracovaním dreva, výrobou kolies, uhliarstvom a baníctvom.

Dominantou obce je evanjelický kostol postavený v r. 1781. Jeho významnou, a po historickej a umeleckej stránke aj hodnotnou časťou, je drevený vyrezávaný barokový oltár z r. 1761. Jeden z prameňov hovorí, že dielo mohli vytvoriť aj žiaci majstra Pavla z Levoče. Na

oltári sa zachovali plastiky Mojžiša a Árona, spolu s dvomi anjelmi po bokoch, obraz znázorňujúci Poslednú večeru Pána a reliéf Najsvätejšej Trojice.

V Gočove sa v r. 1881 narodil akademik, významný matematik a zakladateľ vysokého školstva na Slovensku, Jur Hronec, ktorý tu má zriadenú pamätnú izbu a na zachovanie jeho pamiatky pracuje aj vytvorené občianske združenie. Zriadená je aj izba ľudových tradícií, aktívne pôsobí folklórny súbor Gočovčan, ochotnícke divadlo, futbalový klub aj hasičský zbor.

BRDÁRKA

Obec Brdárka (GPS: 48°46'0.55"N; 20°20'17.84"E) je výnimočná svojou zachovalou ľudovou architektúrou. Nachádza sa na južných svahoch vrchu Radzim, v nadmorskej výške 569 m. V obci a jej okolí vyvierajú viaceré pramene kvalitnej pitnej vody. Prístup do Brdárky je z južnej strany, od obce Roštár cez obec Markuška (381 m n. n.), od ktorej je vzdialená asi 5 km. V Brdárke je asi 40 domov, z ktorých sú mnohé opustené, a v súčasnosti tam žije len okolo 60 obyvateľov. V obci pôsobí občianske združenie *Alter Nativa*, ktoré propaguje *permakultúru* a zaoberá sa obnovou výnimočných ovocných sádov a inými aktivitami. Každoročne sa tu organizuje podujatie *Leto v Brdárke*, zamerané na skrášľovanie obce a rozvoj tradičných ľudových remesiel. Vyvrcholením každého ročníka je *Folklórny večer v Brdárke* s ľudovou zábavou a prezentáciou folklórnych súborov tunajšieho regiónu.

Dejiny Brdárky siahajú do 12. storočia, kedy sa na jej území nachádzali pastierske osady. Po ich zániku bola nanovo osídlená *Valachmi*. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z r. 1556. Obec patrila rodine Bebekovcov, neskôr rodine Andrassyovcov. V obci sa nachádza pozoruhodný evanjelický kostol postavený v r. 1696 v renesančno-barokovom slohu. V r. 1786 bol prestavaný. Veža pochádza z roku 1850 a vnútorné zariadenie kostola z 18. a 19. storočia. V kostole sa nachádza vzácny historický organ od majstra Wallachyho.

HANKOVÁ

Obec Hanková (GPS: 48°44'57.22"N; 20°18'47.73"E) leží na terase medzi potokom Kotelnica a Paškovým potokom, ktoré sa pod obcou zlievajú a vytvárajú tak Hankovský potok, v nadmorskej výške 489 m, na ploche niečo cez 1 km². Má okolo 60 obyvateľov. Založili ju v poslednej tretine 15. storočia pastieri. Prvá písomná zmienka o obci je z r. 1556. Patrila Štítnikovcom, od 17. storočia Andrassyovcom, v 18. storočí mala aj iných zemepánov. V 19. storočí sa obyvatelia živili poľnohospodárstvom, povožníctvom a prácou v hámroch.

Z pamiatok treba spomenúť evanjelický kostol postavený v r. 1811 v klasicistickom slohu, pričom veža je z r. 1726, ako pozostatok predchádzajúceho chrámu

Navrhované trasy (priebeh, technické údaje, časový odhad)

TRASA Č. 1

Stolica

Rejdová – Podpáleniská – Martalúžka – Deliová – hrebeň Stolice (zelená značka) – Stolica – Slanské sedlo – Slanská dolina – Rejdová

Čas prejdania trasy cca 4 hodiny

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, herpetologická, mykologická, geologická

TRASA Č. 2

Buchvald, Šajby

Rejdová – žltá značka smer popod Skálie – sedlo Nemýtnik – Buchvald – Čuntava – Šajby - Vyšná Maša – Dobšiná

Čas prejdania trasy cca 5,5 hodín

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, mykologická, herpetologická, geologická

TRASA Č. 3

Alúvium Slanej, Dobšinské lúky

Rejdová – Slaná – sútok Dobšinského potoka a Slanej – Zábava – Končistá – vlek nad Dobšinou

Čas prejdania trasy cca 2,5 hodiny

Sekcie: krajinárska, botanická, ornitologická

TRASA Č. 4

Radzim

Rejdová – žltá značka smer sedlo Kilhov – sedlo Široké pole – Malý Radzim – Veľký Radzim – chata Július – Rejdová

Čas prejdania trasy cca 4 hodiny

Sekcie: geologická, jaskyniarska, herpetologická

TRASA Č. 5

Besník

Odvoz do sedla Besník – červená značka smer Čuntava – modrá značka smer Trsteník – Priehybka – Kyprov – Slanské sedlo – Slanská dolina - Rejdová

Čas prejdania trasy cca 5 hodín

Sekcie: krajinárska, lesnícka, botanická, ornitologická, herpetologická, mykologická, geologická

Program a organizácia XXXVI. VS TOP – Rejdová 2012

PRÍPRAVNÁ FÁZA – príprava táboriska

Štvrtok (26.07.2012)

- overiť splnenie všetkých úloh
- večer osadiť šípky na kritických miestach orientácie na cestách
- pripraviť drevo a materiál na: vstupnú bránu, vatru, úložisko dreva, vlajku, koly na smerové označenie v tábore
- definitívne lokalizovať umiestnenie a osadenie vstupnej brány, vatry, vlajky, bufetu, odpadových vriec a určiť miesta pre umiestnenie sociálnych zariadení a technického vybavenia tábora

Piatok (27.07.2012)

- príchod RŠ – NOP TOP (realizačný štáb – náčelník organizačno-prevádzkový.)
- príchod RŠ – NOS TOP (realizačný štáb – náčelník odborno-sekciový)
- príprava a osadenie vstupnej brány
- osadenie žrde a vyvesenie vlajky
- príprava vatry - ohnisko (kamene)
- uložiť vatru
 - fakle
- určiť (vytvoriť) miesto na prezentáciu
- priniesť stoly na prezentáciu, predaj, výstavky, prezentáciu aktivít
- osadiť info-tabule
- umiestniť info materiál na tabule
- osadiť stĺp sponzorstva s tabuľkami sponzorov
- vytýčiť, ohradiť a označiť parkovisko
- vykopať jamy na WC
- riešiť vodu - umiestniť umývací žľab a riešiť prívod vody potrubím
- riešiť odpad
- osadiť orientačné šípky v tábore
- osadiť bufet
- skladanie vecí do tašiek
- kontrola orientačných šípok na cestách

VLASTNÝ VS TOP – týždenný odborný program po trasách uvedených v informačnom spravodaji - bulletine

Sobota (28.07.2012)

- doobeda úkony, ktoré organizačný štáb nestihol vo štvrtok, resp. v piatok
- príchod účastníkov
- oboznámenie sa s prostredím
- stavanie tábora
- slávnostné otvorenie o 18⁰⁰ hod. (samostatný scenár)

Nedel'a (29.07. 2012)

Výlet - Dobšinská ľadová jaskyňa , prehliadka obce s ukážkami ľudových remesiel

Práca v odborných sekciách (náplň + trasy)

9⁰⁰ hod

Zasadanie Táborovej rady -

17⁰⁰ hod

pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň		
Táborové zhromaždenie pri vatre		18 ⁰⁰ hod
Zápis na info-tabuľu - strava, program, nahlásenie do sekcií do		20 ⁰⁰ hod
Večerný program		20 ⁰⁰ hod
Nočné služby – hliadkovanie		22 ⁰⁰ hod

Pondelok, Utorok, Streda, Štvrtok (30.07. – 02.08. 2012)

Budíček		7 ⁰⁰ hod
Práca v odborných sekciách (náplň + trasy)	9 ⁰⁰ -	17 ⁰⁰ hod
Zasadanie Táborovej rady -		17 ⁰⁰ hod
pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň		
Táborové zhromaždenie pri vatre		19 ⁰⁰ hod
Zápis na info-tabuľu - strava, program, nahlásenie do sekcií do		20 ⁰⁰ hod
Večerný program		20 ⁰⁰ hod
Nočné služby – hliadkovanie		22 ⁰⁰ hod

Piatok (03.08.2012)

Budíček		7 ⁰⁰ hod
Dokončenie činnosti odborných sekcií, detskej a POP (súťaže – ocenenia – diplomy, program detí)	9 ⁰⁰ -	17 ⁰⁰ hod
Zasadanie Táborovej rady		17 ⁰⁰ hod
Táborové zhromaždenie pri vatre		19 ⁰⁰ hod
- zhodnotenie dňa a celého TOP po sekciách		
- príhovor NOP a NOS		
- príhovor hostí		
- kultúrny program		
- guláš		
Nočné služby – hliadkovanie		22 ⁰⁰ hod

Sobota (04.08.2012)

- upratanie pred stanmi
- roztriedenie odpadu
- upratanie táboriska
- skladanie:
- stĺpa sponzorstva
- info-tabulí
- WC
- vlajky
- vstupnej brány
- likvidácia bufetových priestorov a ich vyčistenie
- odvoz stolov z prezentácie, výstaviak
- likvidácia výstaviak
- zozbieranie smerových a orientačných šípok
- likvidácia odpadu
- likvidácia vaty a upratanie vôkol nej
- likvidácia táboriska (vl. stanov), balenie a návrat domov

Scenár otvorenia TOP:

Moderácia: p. Voralová, p.Mátéová

1. Otvorenie a úvodné slovo - Ing. Murín.
2. Vystúpenie starostu obce Rejdová - Ing.Valentík Ján.
3. Vystúpenie hostí.
4. Ustanovenie náčelníkov NOP a NOS..
5. Organizačné pokyny NOP TOP.
6. Vstupné pokyny NOS TOP.
7. Dotazy účastníkov.
8. Kultúrny program- vystúpenie folklórnej skupiny Hôra.
9. Úvodné občerstvenie pre všetkých *chlieb s masťou a cibuľa,....*

Scenár ukončenia TOP:

Moderácia: p. Voralová, p.Mátéová

1. Otvorenie a niekoľko poznámok a postrehov náčelníkov TOP.
2. Zhodnotenie dňa a celého TOP po sekciách.
3. Vystúpenie starostov obcí.
4. Vystúpenie ďalších hostí, príp. sponzorov.
5. Oddekorovanie náčelníkov.
6. Pohľady a názory účastníkov.
7. Príhovor vedúceho tábora.
8. Kultúrny program.
9. Záverečný guláš... *osvedčení účastníci TOP-u*

Pokyny pre účastníkov /Táborový poriadok/

1. Budíček je o 7⁰⁰ hod.
1. Zúčastňovať sa denného programu odborných a pracovných sekcií TOP.
2. Táborová rada sa schádza denne o 17⁰⁰ hod.
3. Táborové zhromaždenie o 19⁰⁰ hod. pri vatre.
4. Večerné programy o 20⁰⁰ hod.
5. Riadť sa pokynmi náčelníkov tábora (NOS, NOP).
6. Stravovanie je individuálne s možnosťou nákupu potravín v bufete.
7. Parkovanie motorových vozidiel na vyhradenom mieste.
8. Označenia (čísla) na stany pripnúť a pred odchodom vrátiť náčelníkovi NOP.
9. Zákaz fajčiť v stane !!!
10. Šetriť s vodou !!!
11. Odpad separovať už pri vzniku odpadu pri svojich stanoch !!!
12. Rozseparovaný odpad vysypať do príslušných zberných nádob (vriec).
13. Nočný klud 23⁰⁰ – 6⁰⁰ hod.

Východoslovenské tábory ochrancov prírody 1977 - 2011

Ročník	Rok	Okres, obec, lokality - miestny názov	GPS	Nadm. výška v m
I.	1977	Bardejov, Kríže, za obcou pri Javorovom potoku	49°13'55.41"N 21°09'15.53"E	602
II.	1978	Snina, Sninské rybníky, pri ceste na Sninský kameň	48°58'04.51"N 22°11'24.63"E	303
III.	1979	Košice – vidiek, Drienovec, Drienovské kúpele	48°37'20.89"N 20°57'14.15"E	241
IV.	1980	Rožňava, Jelšavský Hrádok, pri Ochtinskej aragonitovej jaskyni	48°39'33.40"N 20°17'47.75"E	667
V.	1981	Spišská Nová Ves, Spišské Vluchy, Jánska dolina, <i>Za huru</i>	48°55'14.14"N 20°48'28.48"E	430
VI.	1982	Poprad, Vernár, Suchá dolina	48°54'42.14"N 20°16'14.78"E	799
VII.	1983	Sobrance, Remecké Hámre , v údolí Remeckého potoka	48°51'17.72"N 22°10'48.74"E	330
VIII.	1984	Stará Ľubovňa, Kamienska, pri futbalovom ihrisku	49°20'21.66"N 20°35'56.56"E	638
IX.	1985	Trebišov, Borša, pri futbalovom ihrisku/pri Bodrogu	48°23'11.80"N 21°42'24.39"E	98
X.	1986	Svidník, Krajná Bystrá, na futbalovom ihrisku	49°23'33.48"N 21°40'21.29"E	400
XI.	1987	Humenné, Hermanovce, Hermanovské skaly, pod Oblíkom	48°58'06.00"N 21°29'28.67"E	440
XII.	1988	Prešov, Sigord , pri vodnej nádrži Kokoškovce	48°57'00.16"N 21°21'15.63"E	415
XIII.	1989	Košice, Kavečany, ZOO	48°47'25.94"N 21°12'04.12"E	410
XIV.	1990	Bardejov, Regetovka, Pri regetovskom rašelinisku	49°25'31.82"N 21°16'23.68"E	540
XV.	1991	Košice – okolie, Štós, pod Bodovkou	48°42'13.73"N 20°50'19.12"E	350
XVI.	1992	Poprad, Červený Kláštor, kemping pri Dunajci	49°24'04.70"N 20°24'56.78"E	470
XVII.	1993	Snina, Sninské rybníky, kemping	48°58'33.17"N 22°11'11.53"E	272
XVIII.	1994	Rožňava, Dobšiná, Vyšný Hámor	48°48'45.36"N 20°19'54.67"E	518
XIX.	1995	Trebišov, Beša, Moľva	48°31'24.68"N 21°57'26.95"E	101
XX.	1996	Spišská Nová Ves, Nálepko,vo, Druhý Hámor	48°49'41.26"N 20°36'14.71"E	560
XXI.	1997	Rožňava, Slavec – Gombasek, amfiteáter	48°33'46.50"N 20°28'07.99"E	265
XXII.	1998	Sabinov, Kamenica, pod Sokolou skalou	49°12'46.90"N 20°57'08.36"E	620
XXIII.	1999	Sobrance, Choňkovce, <i>Pod Borolom</i>	48°47'30.35"N 22°15'23.26"E	231

XXIV.	2000	Gelnica, Kojšov, <i>Na Minárke</i>	48°48'36.97"N 21°00'28.12"E	544
XXV.	2001	Rožňava, Čierna Lehota, na <i>Pastyrskej lúke</i>	48°43'48.30"N 20°13'55.93"E	648
XXVI.	2002	Vranov nad Topľou, Juskova Voľa, škola v prírode pri Medved'om potoku	48°52'36.26"N 21°33'20.53"E	280
XXVII.	2003	Svidník, Vyšna Pisana, na lúke <i>Pid dubinami</i>	49°24'37.07"N 21°36'11.74"E	409
XXVIII.	2004	Gelnica, Úhorná, pri kaplnke <i>Pod Javorcom</i>	48°42'50.35"N 20°40'01.41"E	910
XXIX.	2005	Trebišov, Viničky, Hatfa, <i>Južný Zemplín</i>	48°25'14.08"N 21°45'00.35"E	161
XXX.	2006	Rožňava, Dlhá Ves, pri jaskyni Domica	48°29'17.74"N 20°26'55.67"E	334
XXXI.	2007	Humenné, Chlmec, Ski park Chlmec	48°52'42.46"N 21°56'19.36"E	258
XXXII.	2008	Košice – okolie, Slánska Huta, pod Malým Miličom, chata Dolina	48°35'22.34"N 21°28'45.18"E	480
XXXIII.	2009	Spišská Nová Ves, Hrabušice, NP Slovenský raj, Podlesok	48°57'45.67"N 20°22'46.21"E	551
XXXIV.	2010	Snina, Nová Sedlica, NP Poloniny, v údolí Zbojského potoka za obcou	49°03'32.78"N 22°30'14.06"E	442
XXXV.	2011	Poprad, Tatranská Lomnica, TANAP, Intercamp Tatanec	49°09'24.07"N 20°18'38.56"E	770

NAJ, NAJ, NAJ ... 35. ročníkov VsTOPov:

Najvýchodnejší VsTOP sa konal v roku 2010, ako XXXIV. ročník, v obci Nová Sedlica (Snina), v údolí Zbojského potoka, za obcou v smere na Riabu skalú. Tento údaj bude prekonaný ťažko.

Najzápadnejší VsTOP sa konal v roku 2001, ako XXV. ročník, za obcou Čierna Lehota (Rožňava), na *Pastyrskej lúke*.

Najsevernejší VsTOP sa konal v roku 2003, ako XXVII. ročník, za obcou Vyšna Pisana (Svidník), na lúke *Pid dubinami*.

Najjužnejší, a súčasne aj v **najnižšej nadmorskej výške** (98 m), sa VsTOP konal v roku 1985, ako IX. ročník, v obci Borša (Trebišov), pri futbalovom ihrisku pri pravom brehu rieky Bodrog.

V **najvyššej nadmorskej výške** (910 m) sa konal XXVIII. ročník VsTOPu v katastri obce Úhorná (Gelnica), pri kaplnke *Pod Javorcom*.

Poznámka:

Mnohé lokality, najmä z prvých ročníkov, sú už zmenené a na mapách Google Earth sa identifikovali ťažko. Buď sú zastavané, alebo tam už vyrástol porast, alebo je tam vybudovaný drevosklad ap. Nesprávne môže byť určený aj okres vzhľadom na zmeny, ktoré v priebehu uplynulých rokov v administratívnom členení Slovenska prebehli.

Spracovala na základe vlastných poznatkov

Ing. Mária Čížová

SPONZORI

XXXVI. VÝCHODOSLOVENSKEHO TÁBORA OCHRANCOV PRÍRODY

Andrássy Jozef - duchovný sponzor

AQUING s.r.o. Košice

projektovanie vodohospodárskych a hydrotechnických stavieb, geodetické práce a vykonávanie inžinierskej činnosti na zabezpečenie územného a stavebného povolenia

ABCOM Košice s.r.o

Predaj, servis výpočtovej a kancelárskej techniky. Predaj, servis a prenájom zariadení pre veľkoplošnú projekciu obrazu

Burdiga Pavol – zástupca primátora Rožňavy

Brezenová Stanislava

Dobšiná - mesto

FOREST SERVICE Pača s.r.o.

služby v rámci lesníctva a ťažby dreva

K.TOM s.r.o., Košice

veľkoobchod v oblastiach s komoditami ako je múka, cukor, repka olejná, kukurica, potravinárska pšenica ďalej pracuje aj s hutným materiálom a to plechmi a betonárskou oceľou.

Tibor Lebocký Tibor, Ing. - poslanec NR SR

Mestské lesy Dobšiná s.r.o.

Obhospodarovateľ a nájomca majetku mesta Dobšiná

MsL Košice

Poslaním podniku je zachovanie a zveľaďovanie lesného majetku mesta Košice pri rešpektovaní zásad trvalo udržateľného hospodárenia.

NOTES,a.s. Slavošovce

Výroba kancelárskych, školských a papierenských výrobkov.

OMNI MARKET Zlatá Idka

Výroba chleba a pečiva a pekárenských výrobkov

Podnik služieb mesta Dobšiná s.r.o.

Spoločnosť v zmysle štatútu mesta Dobšiná a zákona 369/90 Zb. o Obecnom zriadení zabezpečuje verejnoprospešné služby a činnosti

Rejdová - obec

RWE Companius

Pprogram, ktorý podporuje dobrovoľnícke aktivity zamestnancov RWE GROUP

SHP Slavošovce, a.s.

výrobca papiera a papierových obrúskov, je významným zamestnávateľom na Gemeri.

SHP Slavošovce s najväčším výrobcom bielych, farebných a vzorovaných papierových obrúskov na Slovensku. Svoje výrobky vyváža do celej Európy

Urbárske družstvo Rejdová

Rakuščinec Tomáš

Slabý Ján

Ďakujeme.

ZA RÁNA je...

**1. Rozpušťaju še nam družstva, rozpušťaju statky
každy chceji co ne joho, nastavaju zmätky.
Mojej Marčoj še zaš ušla iba jedna kravka,
nezostane už na blizku veru žadna kravka.**

**R: Za rana je najlepšiji, za rana je rosa
vtedy še nam po travičkoj šumne šmyka kosa.
Košene je muj koničok , ja košim i v noci,
my gadžove tak robime jak tote otroci.**

Alternatíny refrén :

**Tento TOP sa už začína, všetci dobre vieme
v Rejdovej nás vítajú, týždeň tu budeme.
Želajme si veľa zdaru pri našej činnosti,
aby každý, kto tu prišiel, zažil len radosti.**

**2. A travičku premenime na pachňace šenko,
to vyžene našej keškoj tučnučke vemenko.
A Marička še už vidzí jak už mličko liga
lenže jište barz nepušči, kravka s nožku vyrgla.**

R:

**3. Bo kešička sebe zvykla nad automatom stac
neda sebe predsa teraz na vemjačko šahac.
Každe rano, každý večar navštevuje dži – zi – dy,
tota kešča milovana privedze nas do bidy.**

R:

**4. Ale kravka sebe zvykla ne na mojo ruky,
každe rano, každý večar preživam ja muky.
Naj mi nikto nehutori, že je kravka glupa,
kedz vona ku vemjačočku pušči iba chlopa.**

R: